

JOSE ESTORNES LASA

(1913-1987)

Udazken epelean itzali zen Donostian, 1987ko urriak 11, Jose Estornes Lasa nafar euskaltzalea. Erronkariko Izaban sortua 1913ko apirilaren 17an, Zaragozan 1932an hasitako Merkatalgo ikasketak amaitzerik ez zuen izan denbora nahasien zurrunbiloak eraginik bizian.

Gudarien *Comandante* izendaturik hogeita hiru urtetan, Santoñako espetxeko apopilo zen hogeita lauetan. Handik atera ondoren eta Catalonia aldean gudukatuta, Frantziara jo zuen gerra amaitzean eta handik Venezuelara 1940ean.

Bigarren gaztaroa izan zuen Hegoameriketan. Luz Miangolarra Gorostiaga gernikarrak hiru seme alaba eman zizkion aita familiakoari. Zaragozan hasitako ikastaroaren hogeita hamargarren urteburuan, 1962an alegia, Zuzentza ikasketak amaitu zituen Caracas-ko Unibertsitatean, eta hurrengo urtean itzuli zen Euskal-Herrira.

Euskaldunon txapel haundi zeharkatuaren azpian, amets asko, asmo ugari eta etengabeko ekintzen gordailu eta eragile zen buru menderakaitz hura.

Bospasei urteren buruan beste helburu gogor bat leporatu zion bere borondate hezikaitzari. Honela idatzi zidan 1969ko abenduaren 17an: "Aurten oso lantzu nago Legeak ikasten asi baitnaiz emengo Lege-Ikasguan. Egunero, arratsaldeko zazpietatik amarrak arte. Eta orrela bost urte". Donostiako Zuzentza lehen urteko ikastarotik abiatu zen ikasle gazteekin klasera joaten eta doktoradutza lortu zuen.

Betaurreko lodiska haiek erdi itxitako begirada kementsua azaltzen zuten izpiritu ernearen ezaugarri.

Euskaltzaindiko urgazle zen. Iruñeko "Euskal Herriaren Adiskideak" elkargoaren buru izan zen. Nafarroako Kultura Akademia sortu zuen.

Idatzitako liburuen izenburuak hauek dira: *La Real Compañía Guipuzcoana de Navegación de Caracas* (1948); *Cómo aprender vasco fácilmente* (1960); *Método elemental de vasco* (1961); *Erronkariko uskara* (1968); *Los Vascos y la Universidad* (1970); *Nuestro Pirineo y la defensa de la naturaleza: Belagua* (1973); *Un gudari navarro en los frentes de Euzkadi, Asturias y Cataluña* (1979).

Abertzaletasunak ekintza politikoetara bultzatu bazuen ere gehienik, bizitza osoan mantendu zuen hizkuntzarekiko kezka bizia eta Erronkari-ko mintzairaren lekukotasuna suspertzen ahalegindu zen beti.

Biziak badu, bestalde, zeharbiderik eta, "astearte eta hamahiruko" gizona zela, esan ohi zuen berak askotan, eta ezin ukatua da asteartearekin gertatu zela 1987ko urriaren 13 hura, Koldo Mitxelenaren mundu honetako azken bidaia amaitzeko zain zegoelarik Joseren zerraldoa, kotxe berbera baitzen; eta, alda ezinez, arratsaldeko garai berean gertatu ziren euskaltzale bion hileta elizkizunak Errenteria eta Donostian. Adiskide askoren gogapenak erdibitu baziren ere, gorputzez ezin banandu denbora berean bietan egoteko.

Baina, hala beharren gainera haunditu ohi zen Jose eta gure herriko gertaera traketsak ikusita, honela idatzi zidan behin: "Dena dela, zerbait egin behar dugu. Lenengo gauza da zer gertatzen den jakitea. Gero zer egin pentsatzea. Azkenean garaille aterako da gure Euskalerrria. (J. Lagun)". Goian bego itxaropen haundiko erronkariarra.

J. M. Satrustegi